

הלכות הדרה היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד.....1
- ב. עובד כוכבים גופיה קני ... וצריך לתקפו במים.....2
- ג. מוהרקייהו דהני בטפסא דמלכא מנה ... משתעבד למאן דיהיב כרנא.....3
- ד. ועל יינם משום יין נסך.....4
- ה. כל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בשולי עובדי כוכבים ... כל שאין עולה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת אין בו משום בשולי עובדי כוכבים.....5
- ו. טבל ולא מל מל ולא טבל אין גר עד שימול ויטבול.....7
- ז. גר בשבת ... תקוני גברא בשבת לא מתקנינן ... ש"מ גר צריך שלשה ... אין מטבילין גר בלילה.....9

דף מו.

א. הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד

המקדיש נכסיו¹ אין בעל חוב יכול לטרוף מן ההקדש, שההקדש מפקיע השיעבוד. לפיכך המקדיש² כל נכסיו³ והיתה עליו חוב כתובת אשה או שטרי בעלי חובות, אין האשה יכולה לגבות כתובתה מן ההקדש ולא בעל חוב את חובו שההקדש מפקיע השיעבוד שקדם.

אולם בזמנינו אין שייך דין זה⁴ מכיון שהקדש המפקיע מידי שיעבוד אינו אלא כשהקדישן קדושת הגוף⁵, כגון ששיעבד לו מטלטלי אגב קרקע והיה

¹ רמב"ם הלכות מלוה ולוה פרק יח הלכה ז

² רמב"ם הלכות ערכין והרמין פרק ז הלכה יד

³ הרמב"ם לשיטתו שנים קדושת דמים מפקיע לכן כתב כל נכסיו אך לדידן רק קדושת דמים ואין זה שייך בכל נכסיו כמבואר להלן.

⁴ סמ"ע קיז כב כדעת רש"י (גיטין מ: ד"ה הקדש) ותוס' (שם ד"ה הקדש) דס"ל קדושת הגוף מפקיע מידי שעבוד ולא קדושת דמים, רק מ"מ אף קדושת דמים שלא יאמרו הקדש יוצא בלי פדיון פודה בשהו פרוטה. ועיין תומים (סק"י) כי רמב"ם (פ"ז מערכין הי"ד) חולק וס"ל דאף קדושת דמים מפקיע מידי שעבוד. והעלה דאף לרמב"ם בזמן הזה אף הבעל חוב בעצמו יכול לפדותו רק יש נפ"מ לשיטת הרמב"ם גבי אפותיקי. אורים שם כא

⁵ וההפך שיש בין קדושת המזבח לקדושת דמים ביארו בתוס' פרק השולח (שם) דף מ: ד"ה הקדש חמץ ושחרור וז"ל, ואורי"י דרבא למעמיה דאמר בפרק כל שעה (פסחים ל, ב) בע"ה מכאן ולהבא הוא גובה וחשיב ברשותו, ודוקא קדושת הגוף שאין לו פדיון מפקיע מידי שעבוד כגון שור תם למזבח או קונמות דפרק אעפ"י (כתובות נט, ב) ואצטלא דפרסוה אמיתנא ביבמות פרק אלמנה (סו, ב) דכיון דחל שעה אחת תו לא פקע דלא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

בהן שור והקדישו לגבי מזבח, ואין קדושת הגוף בזמנינו. אבל קדושת דמים אינו מפקיע, אלא יפדנו המלוה בדבר מועט⁶. והקדש בזה"ז סתמו לעניים ואינו מפקיע שעבוד ואין צריך שום פדיון⁷.

אולם שייך הפקעת שעבוד באיסור הנאה שאיסור הנאה מפקיע מידי שעבוד, כמו קדושת הגוף, לפיכך בגד שפרסו⁸ על המת על דעת שיקבר עמו, אין בעל חוב גובה ממנו. שכיון שפרסו עליו ויחדו להמת, דינו כמת להיות אסור בהנאה.

עבר⁹ שמשועבד לפרעון חוב אדונו ואפילו שעשאו רבו אפותיקי – פירוש אפה תהא קאי כלומר: לא יהיה לך פרעון אלא מזה, לבעל חובו ואחר כך שחררו, הפקיעו מידי שעבוד והרי הוא בן חורין, ששחרור הרי הוא כהקדש ומפקיע משעבוד, וצריך לשלם לבעל חובו¹⁰, וכופין לבעל חובו שיכתוב לעבד גט שחרור. שלא יוציא עליו לעז לומר שהוא עדיין עבד¹¹.

ג. עונד כוננים גופיה קני ... וצריך לתקפו במים

עדיף שעבוד מנתינת דמים, וכן חמץ וכן שחרור, ומפרש בירושלמי (גיטין פ"ד ה"ד) דלא מצינו עבד משוחרר וחוזר ומשתעבד והיינו כדפרישית דקדושת הגוף כיון דחייל שעה אחת תו לא פקע, אבל קדושת דמים לא אלים כח הקדש מכח מקדיש כיון דיש לה פדיון וראוי לפקוע דאשכחן בשדה מקנה כשהקדיש לוקח דחוזרת לבעלים ביובל עכ"ל. ולרש"י מצאנו עוד שיטה אחרת בזה בפרק כל שעה (פסחים ל:), רבא אמר מכאן ולהבא הוא גובה אפילו לרבא דאמר עד עכשיו היה ברשות הלוח מודה הוא דאין מכירתו לאחרים כלום ואין הקדשו הקדש שהרי ממושכנין הן למלוה ואף על גב שהן שלו אינן ברשותו ורחמנא אמר (ויקרא כז, יד) איש כי יקדיש את ביתו קודש מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו עכ"ל. והנה רש"י האיר עינינו בדברי קדשו בזה דאע"ג דרבא מכאן ולהבא הוא גובה אפ"ה אינו ברשותו מיקרי כיון דמושכנין הן אצל המלוה הוי דבר שאינו ברשותו ולכן אין הלוח יכול למוכרו או להקדישו, אלא דסבירא ליה דגם המלוה אינו יכול להקדישו או למכור משום דאינו שלו עדיין וא"כ שניהן אין יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו, ונראה בשיטת רש"י דאע"ג דקדושת דמים לא חיילא בדבר שאינו ברשותו דילפינן מכי יקדיש את ביתו קודש, היינו דוקא קדושת דמים אבל שור תם למזבח אפילו דבר שאינו ברשותו חיילא, וכיוצא בזה כתב בכסף משנה בפ"ב מנדרים (ה"י) דס"ל דקדושת הגוף חיילא אפילו בדבר שלא בא לעולם אף על גב דקדושת דמים לא חייל בדבר שלא בא לעולם ע"ש. קצוה"ח שם ב

⁶ רמ"א חו"מ קי"ז ועיין אורים כג ותומים יא דמהני שוה פרוטה ואין צריך ד' זוזי עיי"ש.

⁷ המבי"ט ח"א סי' רע"ד ואין נרא' כן מתשובת ד"ר סי' תט"ו ומשאת בנימין סי' ק"ב וע' בהרמ"ע מפאנו ז"ל סימן ס"ג עכ"ל כנה"ג וע"ש. באה"ט שם יא

⁸ ודוקא פרסו אבל יחדו לא נאסר שהרי הומנה להלכה לאו מילתא. סמ"ע שם כג אורים כב

⁹ שו"ע ונו"כ חו"מ קי"ז ו, יו"ד רס"ז סח

¹⁰ שהרי המזיק שעבודו של חבירו ואין לו ממה להשתלם חייב לשלם לו היזק, וכאן כיון שעשאו אפותקי אין לו שעבוד על שום נכסים אחרים. אבל אם לא עשהו אפותקי לא הזיק דבעך חובו שהרי גם שאר נכסים משועבדים לו. ט"ז שם לו

¹¹ ט"ז שם לח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

אין¹² גוף עבד הגוי קנוי לאדונו גוי אלא נקנה לו למעשה ידיו, דכתיב (ויקרא כה פסוק מה) **מִהֶם תִּקְנֶנּוּ, אֹתָם מִהֶם וְלֹא הֵם קֹנִיִּים זֶה מִזֶּה. לְפִיכֵךְ הִלֻּקְחָ עֶבֶד מִן הַגּוֹי אִין הַגּוֹף קִנּוּי לוֹ, שֶׁאִין הָאֲדוֹן הַגּוֹי הַמוּכָר יִכּוֹל לְהַקְנוֹת לוֹ לְיִשְׂרָאֵל זֶה אֲלֵא זִכּוֹת שִׁישׁ לוֹ בּוֹ דִּהֵינּוּ מַעֲשֵׂה יָדָיו וְלֹא גּוֹפוֹ, וְאִין הַגּוֹף נִקְנָה לְיִשְׂרָאֵל עַד שִׁיטְבִּלְנוּ לְשֵׁם עֲבֻדוֹת. הִלְכֵךְ אִם קָדַם הָעֶבֶד וְטָבַל עֲצָמוֹ לְשֵׁם בֶּן חוֹרִין הָרִי הוּא בֶּן חוֹרִין וְיִשְׂרָאֵל גָּמוּר הוּא וְאִינוּ עֶבֶד, וְאִסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, כְּמוֹ בִישְׂרָאֵל דְּכִתִּיב בֵּיהּ (שם פסוק מו) **וּבְאַחֲיֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאַחֵיו לֹא תִרְדֶּה בּוֹ בְּפֶרֶךְ.****

לפיכך צריך להטיל עליו שום עבודה בעודו במים, שיהא נראה כעבד שלא יקדים ויאמר לשם בן חורין אני טובל.

מיהו אם קדם וטבל לשם בן חורין צריך לשלם לרבו דמיו שנתן בעדו דהא הזיקו. ואם טבלו בית דין או אחרים לשם בן חורין, צריכין לשלם לו אם ידעו שהוא עבדו של ישראל, דמזיקין אותו בידים הם וחייבים מדיני דגרמי, אבל אם לא ידעו אנוסים הם ופטורים. ואם לא טבלוהו הם אלא השיאו עצה לעבד שיטבול לשם בן חורין פטורין שאינו אלא גרמא בניזקין. במה דברים אמורים בקונה עבד מן הגוי אדונו שמוכרו לו, אבל גוי שמכר את עצמו לישראל קונה גופו מיד דכתיב מהם תקנו, אתם קונים מהם אפילו גופם ואינו יכול להקדים לטבול עצמו לשם בן חורין.

ובזמן הזה אין שייך בינינו דין עבדות, שמדינא דמלכותא אין שום אדם יכול ליקח עבד או שפחה אם לא דרך שכירות¹³.

ג. מוהרקייהו דהני בטפסא דמלכא מנח ... משתעבד למאן דיהיב כרגא

מלך¹⁴ שגזר¹⁵ לשלם מס מסויים ושכל מי שיתן מס הקצוב עבור אדם אחר שלא שילם רשאי להשתעבד בזה שלא נתן, ובא ישראל ונתן המס עבור

¹² שו"ע ונו"כ יו"ד רסז ט

¹³ שו"ת מהרשד"ם חלק יורה דעה סימן קצד, ועיין אוצ"ח פ"ד עמ' סד טור ב אות ט

¹⁴ שו"ע ונו"כ ה"מ שסמ יא

¹⁵ הטור מסיק בסוף סימן זה וכתב ז"ל, וכתב הרמב"ם, במה דברים אמורים במלך שטבעו יוצא באותן ארצות והסכימו עליו שהוא אדוניהן והם עובדים לו, אבל אם אין טבעו יוצא הרי הוא כנגזל בעל זרוע לכל דבר הוא ועבדיו, עכ"ל. סמ"ע שם יט

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

חבירו, הרי זה עובד בו, שדין המלך דין, אבל אינו עובד בו כעבד כנעני, דהיינו להוליך אחריו כליו לבית המרחץ או לחלוץ מנעלי¹⁶.

ד. ועל יינם משום יין נסך

סתם יינם¹⁷ של עובדי כוכבים אסור בהנאה¹⁸. לפיכך י"א¹⁹ שסתם יינם של הנוצרים, שהם עובדי עבודה זרה, אסור בהנאה, וגם מגעם ביין שלנו אסור בהנאה. ואסור למוכרו לגוי או ליתנו במתנה לגוי, אלא ישפכנו לתוך האסלה של בית הכסא. וי"א²⁰ שבזמן הזה, שאינו שכיח שהאומות מנסכים לעבודת כוכבים²¹, מגע עובדי כוכבים ביין שלנו אסור בהנאה, רק בשתייה²².

אבל היין של הערבים²³ (ישמעאלים) שאינם עובדי עבודה זרה, ומאמינים בייחוד השם, לכו"ע אינו אסור בהנאה, אלא רק בשתייה, גזרה משום בנותיהם, שהוא איסור חתנות, ואף מגעם ביין שלנו אסור בשתייה. וכן המנהג.

ספק סתם יינם, או ספק מגעם ביין שלנו, של ישמעאלים (ערבים) מותר אפילו בשתייה, אבל בספק מגע הנוצרים ביין שלנו יש להחמיר, ואף על פי שהוא ספק דרבנן, מפני חומר האיסור של יין נסך החמירו בו חכמים.

¹⁶ ואף שבישראל שלא נמכר לעבד עברי מותר להשתעבד בו אפילו בכאלו וכמ"ש הרמב"ם, ומטעם דלא אסרה התורה שעבוד זה אלא בעבד עברי מפני שנפשם שפילה, ה"נ כיון דמדינא דמלכותא הרשות נתונה להשתעבד בהם, דינו כעבד עברי ואסור להשתעבד בהן עבודת עבד כנעני. סמ"ע שם יח

¹⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד קכג א

¹⁸ טמשום בנותיהם אסרוהו בשתייה ומשום גזירת י"נ אסרוהו אף בהנאה. ט"ס שם א

¹⁹ דעת המחבר

²⁰ דעת הרמ"א, והוי"ו לזה כתינוק עובד כוכבי' שעושה י"נ רק לשתייה זהו דעת היש מקילין שמביא רמ"א בסמוך אלא שקצת אחרונים החמירו שאין היתר הנאה בסתם יינם רק לענין הפסד.

²¹ כתב הב"ח דאפי' שפכי ליה קמי עבודת כוכבים כדרך ניסוך פנים מ"מ כיון דק"ל דעובדי כוכבים שבח"ל לאו עובדי עבודת כוכבי' הן אלא מנהג אבותיהן בידיהן אם כן מה שמנסכים יין לעבודת כוכבים אין קרוי ניסוך כיון דקרינן בהו שאין יודעי' בטיב עבודת כוכבים ומשתמשים דמה"ט נמי אין רגילין לנסך לעבודת כוכבים כלומר אין רגילין לנסך תמיד אלא לפעמים עכ"ל. ש"ך שם ב

²² ועי' בשו"ת ידי דוד הספרדי סי' ע"ה וסי' פ"ח מה שהאריך בדין איסור הנאה של י"נ בזמנה"ז וכל זה הוא נ"מ לבני הספרדים שנוהגין איסור הנאה בסתם יינם גם בזמנה"ז כמו ביי"נ אמנם לפי שלבני מדינותינו האשכנזים אין נ"מ בכל דבריו לדינא כיון דאנן גרורי בתר הוראות הרמ"א בזה ע"כ לא העתקתי דבריו בזה.

דרכ"ת שם א

²³ ערך לחם שם

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

אף על פי שהלכה רווחת אצלינו שסתם יינם של עכו"ם גם בזמן הזה אסור בהנאה, ואפילו מגעם של הנוצרים ביין שלנו אסור בהנאה, שכן דעת מרן שקבלנו הוראותיו, מכל מקום אם העכו"ם חייב לו ממון, מותר לו לגבות חובו מסתם יינם²⁴, כשאי אפשר לגבותו ממקום אחר, שהוא כמציל מידם, שאפשר שגם מרן מודה בזה, הילכך יש להקל.

בראנדי (קוניאק) שנעשה מן היין של סתם יינם, אסור לשתותו, והנוהגים היתר בדבר, אין להם על מה שיסמוכו, ויש למחות בידם ולבטל מנהגם.

ישראל²⁵ מומר שמחלל שבת בפרהסיא במלאכות דאורייתא, כגון שנוהג במכונת בשבת, או שמעשן סיגריה ברשות הרבים בשבת, ושאר כל המלאכות, אם נוגע ביין, הרי הוא אסור את היין במגעו, ואם יצק מן הבקבוק של היין אל תוך כוס, מה שבתוך הכוס נאסר, ומה שעדיין בתוך הבקבוק מותר. וכן אם הגביה את הבקבוק הפתוח, אינו אסור. ואמנם יש אומרים שאם הוא מתפלל בשבת ומקדש על היין בשבת, ואומר זכר למעשה בראשית, אף על פי שהוא מחלל שבת בפרהסיא, אינו מנסך את היין, ויש חולקים. והמקילים בזה יש להם על מה שיסמוכו, ובפרט בדיעבד שעבר ומזג היין²⁶. ויינות שעברו תהליך פיסטור, וממילא אין ביין מבושל או מפוסטר דין יין נסך במגע חילוני או גוי²⁷.

גוי שהוא עובד עבודה זרה, שרואה יין של ישראל²⁸, יש מחמירים ממת חסידות שלא לשתות מן היין הזה, ושלא לקדש עליו, ודוקא כשרואה את היין עצמו, כשמערה אותו ישראל מכלי כללי, אבל אם הוא רואהו מבחוץ כשהוא בתוך בקבוק של זכוכית או צלוחית מכוסה, איך בכך כלום, ואם הוא ישמעאלי (ערבי) שרואה את היין, אפילו מדת חסידות אין בדבר.

ה. כל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בשולי עובדי כוכבים... כל שאין עולה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת אין בו משום בשולי עובדי כוכבים

כבר נתבאר במסכת מועד קטן דף יב: שתבשיל שבישלו גוי, אסרוהו חז"ל משום התנות²⁹, וגם משום שלא ירגיל הישראל עצמו לאכול מבישוליהם, ויאכילוהו דברים טמאים. ואפילו אם הגוי בישל התבשיל בביתו של ישראל, ויודע הוא שהכל כשר מצד הדין, לא חילקו חכמים בדבר ואסרוהו משום

²⁴ ילקוט יוסף קצוש"ע יורה דעה סימן קכג קלד - דיני יין נסך סעיף א - ד

²⁵ ילקוט יוסף שם סעיף י - יא

²⁶ יביע אומר חלק א' חלק יורה דעה סימן יא

²⁷ יבי"א חלק א' סימן יא אות כא

²⁸ דרכ"ת שם ב מטעמי המצוות לר מנחם הבבלי

²⁹ שו"ע ונו"כ קיג א

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

בישולי עכו"ם. וזהו דוקא בשני תנאים, שהוא דבר שלא היה נאכל כמות שהוא חי, וגם שהוא עולה על שלחן מלכים, אבל דבר שנאכל כמות שהוא חי, אין בו איסור משום בישולי גוים, וכן אם אין התבשיל ראוי לעלות על שלחן מלכים, אין בו איסור משום בישולי גוים, ומותר לאוכלו. כגון ירקות או פירות, או גבינה, וכדומה, אין בו משום בישולי גוים

דבר שאינו נאכל כמות שהוא חי, וגם עולה על שלחן מלכים או אנשים חשובים, שמאכל זה ראוי ליתנו לפניהם, כגון אורז, בשר, או קורקבן ובני מעיים, אם הגוי בישראל, דהיינו שהניח הקדרה על האש, אסורים משום בישולי גוים. והאשכנזים מקילין בזה על ידי הדלקת האש בידי ישראל

דבר שבעיר אחת עולה על שלחן מלכים, ובעיר אחרת אינו עולה על שלחן מלכים, הולכים אחר מנהג המקום, במקום שעולה על שלחן מלכים יש בו איסור משום בישולי גוים, ובמקום שאינו עולה על שלחן מלכים, אין בו משום בישולי גוים.

מותר לשתות קפה שנתבשל על ידי גוים, ואין בו משום בישולי גוים. וכן פשוט המנהג בכל תפוצות ישראל. ומנהג נכון הוא על פי הדין. ומכל מקום המחמיר על עצמו תבוא עליו ברכה. אולם יש לאסור שלא לשתות קפה במסיבות הגוים בבתי הקפה שלהם, משום קירוב דעת וחשש חתנות. אך המתארח בבית גוי ומכבדו בכוס קפה, רשאי לשתות הקפה. ללא חלב. וכל זה באופן שמייחדים כלי להרתחת המים בלבד.

דגים קטנים של הסרדינים, שיש בהם סנפיר וקשקשת, מותרים באכילה, ואין לחוש בהם לאיסור בישולי גוים, מפני שאינם עולים על שלחן מלכים. וגם השמן שלהם אין לחוש בו לתערובת שמן טמא, דאומן לא מרע אומנותיה.

אפונים וחומס קלויים על ידי גוי, וכן קליות של עכו"ם, מותרים, ואין בהם משום בישולי גוים, שאין אדם מזמין את חברו על קליות קלויים.

אולם אפונים או פולים מבושלים על ידי גוים, אסורים משום בישולי גוים, דכיון שנעשו על ידי בישול, מסתמא עולים על שלחן מלכים או שרים ואסורים. והיינו אפונים ופולים יבשים, אבל לחים אין בהם משום בישולי גוים. ואמנם אפונים שבקופסאות שימורים יש מקום להקל, אחר שעושים אותן למכירה לכל.

י"א שאדם חשוב צריך להחמיר על עצמו, גם בדבר שנאכל כמו שהוא חי להרחיק עצמו בכל מה שיוכל מבישולי גוים. וי"א שאפי' אדם חשוב א"צ להחמיר. שמה שמצינו בגמ' שאדם חשוב צריך להחמיר על עצמו, כדי שלא ילמדו ממנו ההמון עם שאינם בני תורה להקל יותר, וזה דוקא בזמן הש"ס, אך בזמן הזה א"צ לחוש לזה שנתפשטו ונדפסו הספרים לפנינו כשלחן ערוך.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

ו. טבל ולא מל מל ולא טבל אין גר עד שימול ויטבול

בשלשה דברים נכנסו ישראל לברית במילה וטבילה וקרבן. מילה³⁰ היתה במצרים שנאמר (שמות יב פסוק מה) וְכָל עֶרְל לֹא יֵאָכֵל בּוֹ, מל אותם משה רבינו שכולם ביטלו ברית מילה במצרים חוץ משבט לוי ועל זה נאמר (דברים לג פסוק ט) וּבְרִיתְךָ יִנְצְרוּ

וטבילה היתה במדבר קודם מתן תורה שנאמר (שמות יט פסוק י) וְקִדְשְׁתֶּם הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבַסוּ שְׂמֹלֹתֵיכֶם, וקרבן שנאמר (שם כד פסוק ה) וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת עֲרֵי כָל יִשְׂרָאֵל הַקְּרִיבוּם.

וכן לדורות כשירצה העכו"ם להכנס לברית ולהסתופף תחת כנפי השכינה ויקבל עליו עול תורה צריך מילה וטבילה והרצאת קרבן, ואם נקבה היא טבילה וקרבן שנאמר (במדבר טו פסוק טו) כָּכֶם פָּגַר, מה אתם במילה וטבילה והרצאת קרבן אף הגר לדורות במילה וטבילה והרצאת קרבן. ובזמן הזה שאין שם קרבן צריך מילה וטבילה, וכשיבנה בית המקדש יביא קרבן.

גר שמל ולא טבל או טבל ולא מל אינו גר³¹ עד שימול ויטבול. ואין מזמנין עליו³² ומגעו ביין אוסר את היין בשתייה³³.

ולהלן דף מז יבואר שגוי הרועה להתגייר בודקים אנו מה מניעיו, ומדוע רוצה הוא בכך ומודיעים לו את כובד עול התורה וטורח המצוות ואם בכל זאת רצונו להתגייר והתבררה לנו כוונתו הטהורה, מתחילים את הליך הגיור ומודיעים לו מקצת מצוות.

גר שנכנס לקהל ישראל, השלב³⁴ הראשון³⁵ של ביצוע הגירות בפועל בזכרים הוא על ידי קיום מצות מילה, מילה זו נעשית ככל קיום מצות בישראל, על ידי חיתוך בשר הערלה, פריעת עור

³⁰ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יג הלכה א – ו

³¹ ויש פלוגתא אי מן התורה או מדרבנן פרי מגדים יורה דעה שפתי דעת סימן ב ס"ק ג

³² שו"ע ונו"כ או"ח קצט ד

³³ שו"ע ונו"כ יו"ד קצט ד, עי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות ה' שהביא מהב"ח בשם רש"ל להלכה למעשה דמגע גר תושב וגר שמל ולא טבל מותר אפי' בשתייה והכי נקטינן עיין שם ועי' בשו"ת צמח צדק החדשות חיו"ד סימן ע"ז. דרכ"ת שם ג

³⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד רסח א

³⁵ הקשה הרמב"ן בסוגייתינו למה משהין מצות הטבילה לאחר המילה ואין טובלים לפני המילה דהרי שהווי מצוה לא משהינן, ותיריך כיון דהמילה קשה עליו מלין תחילה, דאי פריש יפרוש,

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

הערלה ומציעה ככל הלכותיה ואם מל כשהיה עובד כוכבים או שנולד מהול, צריך להטיף ממנו דם ברית.

לאחר שנתרפא רפואה שלמה מחליו³⁶ מטבילין אותו טבילה הוגנת במקוה הכשרה לטבילת נשים כמו שמבואר להלן דף מז:

טבל לפני המילה, נחלקו רבותינו הראשונים בדבר זה³⁷, ולהלכה עליו לטבול פעם נוספת לאחר שיתרפא ממילתו, ללא ברכה³⁸.

אם נכרת הגיד לגמרי³⁹ אין חסרון האפשרות לבצע את המילה מעכב את תהליך הגירות, אבל אם אי אפשר למול מחמת חולי, או משום שמתו אחיו מחמת מילה אין מקבלין אותו לגיור⁴⁰, ויש שחולקים⁴¹ בדבר.

המל את הגרים מברך: בא"י אמ"י אקב"ו למול את הגרים. אבל אין מברכין ברכת "שהחיינו" כמו כן אין אומרים את הפסוקים שנוהגים לאומרם לפני ברית מילה בישראל, מלבד את הפיסקא "זה הכסא של אליהו הנביא" וכו'.

לאחר מכן מוסיף עוד ברכה על הכוס ומברך לפני ברכת היין⁴² ומברך בא"י אמ"י אקב"ו ועיונו למול את הגרים ולהטיף מהם דם ברית שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר: אם לא בריתי שמים וארץ חוקות שמים וארץ לא שמת. ברוך אתה ה' כורת הברית.

אחר סיום הברכה אומר: אלהינו ואלהי אבותינו קיים את האיש הזה בתורת אל ובמצותיו ויקרא שמו בישראל פלוני בן אברהם אבינו, ישמח בתורה ויגל במצות, הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, פלוני זה בן אברהם גדול יהיה כן יכנס בתורת אל ובמצותיו ובמעשים טובים.

³⁶ מפרש בגמרא להלן מו דהמים מקלקלים המכה קודם שנתרפאית כראוי

³⁷ דלכתחלה ודאי בעינן מילה תחלה כמש"ש עד שימול ויטבול וכן להלן מו: נתרפא מטבילין כו' אבל דיעבד כתב הרמב"ן דעלתה לו ממש"ש ע"ה א' עובדת כוכבים מעוברת כו' אבל תוס' שם מ"ז ב' ד"ה מטבילין כו' חולקין ע"ז וכ"כ הרא"ה וכתב כיון דלא חזי למילה סלקא ליה בהכי כמו אישה וכנ"ל ואחר שנולד הוא כישראל גמור אף בלא מילה אלא שמלין אותו כמו תינוק ישראל. ביאור הגר"א שם ה

³⁸ ש"ך שם ב

³⁹ שו"ע שם

⁴⁰ כה"ד בעל האחיזה בספרו ח"ד סי' מ"ה וסי' מ"ו ומסיק שם "והלילה להעלות על הדעת אשר בטבילה סני ופשוט דלא דמי לנידון הבה"ג שנכרת הגיד, ואין צריך להאריך בזה וישתקע הדבר ולא יאמר כן", עיין שם עוד בדבריו החריפים בזה, ושעמו הוא משום דהמילה בנר הוא מעצם מעשה הגירות, ולכן לא יתכן שיהא נר והוא ערל. וכן מסיק נמי בשו"ת הר צבי יור"ד סי' ר"ב

⁴¹ כ"כ בספר דרך פקודיך, מ"ע דמילה, חלק הדיבור אות ל' והובא באוצר הברית שם הערה י"ג. וע"ע בשו"ת זכר יצחק סי' ג' מה שכתב בנדו"ז

⁴² בשו"ת הר צבי יור"ד סי' רכ"א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

לאחר שטבל יניח שני ידיו על לבו ויברך: בא"י אמ"י אקב"י על הטבילה, ויש נוהגים לברך: על טבילת גרים, אך להלכה ולמעשה הנוסח הנכון הוא: על הטבילה⁴³

דף מו:

ז. גר בשבת ... תקוני גברא בשבת לא מתקנינן ... ש"מ גר צריך שלשה ... אין מטבילין גר בלילה

כל הפעולות הנדרשות לגיור, דהיינו, קבלת עול מצוות מילה וטבילה צריכים להיעשות בפני בית דין⁴⁴. וביום, דמשפט כתיב גביה (במדבר טז פסוק טז) ומשפט אחד יהיה לכם ולגר וגו', מה משפט צריך בית דין של שלושה וביום, אף ענייני הגר צריכין ג' וביום.

לפיכך אף טבילה זו צריכה להיות דוקא ביום ולא בלילה⁴⁵. שהרי משפט ביום הוא. וטבילה זו הייבת להיעשות בפני שלשה דיינים כשרים, וכן מטעם זה אין טובל בשבת או ביו"ט. שהרי אין דנים בשבת ויו"ט. ועוד שנראה הוא כמתקן את עצמו⁴⁶. וי"א⁴⁷ שמטבילים בשבת.

וכן המילה צריכה להיעשות דוקא ביום ולא בלילה⁴⁸. ולא בשבת, אף אם חל שמיני ללידתו בשבת. ואין מלין קטן לגירות בתוך שמונה ימים ללידתו.

⁴³ ועיין היטב מ"ש בזה בשו"ת שבט הלוי ח"ו סי' קצ"א

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שם ג

⁴⁵ וכמבואר בשו"ע שם סי' ג וסי' ד ומשום דמשפט כתיב בנרות ויש לתמוה דבסעיף ג' מייתי המחבר שני שיטות בדין זה ואלו בסעיף ד' מיסתם סתים לה לפסולא, ועיין בטומו"ד מהדו"ג ח"ב סי' קי"א העלה דטבילה בלילה לאור הנר מהני עפ"י דהסמ"ע בחו"מ סי' ו

⁴⁶ בגמרא יהיב טעמא שאין מטבילין גר בשבת דהוה כמתקן גברא מ"מ הוצרך הרמב"ם לטעם שאין דנים דאל"כ לא הוה כמתקן דנראה כמיקר כדמצינו לענין טבילה מטומאה בשבת וכן כתבו התוס' בפרק החולין. מ"ז שם יא

⁴⁷ סמ"ג כתב בשם בה"ג דמטבילים אותו בשבת וי"ט ועב"ה. ש"ך שם יד

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שם ג וכדעת הר"י והרמב"ם, וכדין טבילה דאין מטבילין גר בלילה והטעם הוא משום דמשפט כתיב ביה כמבואר בתוס' וברא"ש שם, ודעת המוש"ע דמשפט קאי על כל עניני הגר, כולל, קבלת עול מצוות, מילה וטבילה, ובכולהו בעינן לעיכובא שיהא ביום ושיהא בפני בית דין, ויש שרצו לחלק בין מילה וטבילה דדוקא טבילה שהיא המכנסתו תחת כנפי השכינה דינה כמשפט להא מילתא, יעויין היטב בשלמי הגבורים ביבמות שם וכן בשו"ת חלקת יואב מהדו"ת סי' ח' וכן באור שמח פ"ג איסו"ב הל"ו ובערוך השולחן ובשו"ת אחיעזר ח"ג סי' כ"ו. ובאוצר הברית הערה ו' הביא משו"ת גור אריה יהודה סי' א' מה שתמה ע"ד האו"ש בזה. – אולם המאירי מייתי ד"ש מתרצים שקבלת עול מצוות ומילה צריכים שלשה מפני שהם דברים שצריכים ליעשות ע"י אחרים, דהא איהו אכתי לא חזי, שהרי מילה בגוי פסולה, אבל טבילה דבדידיה לחוד תליא מילתא כשרה בדיעבד בלא שלשה מן התורה, אלא דרבנן אצרכוה שלשה מגזירת קבלת ומילה"

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

אך בדיעבד אם בוצעה המילה והטבילה בלילה⁴⁹, או שלא בפני בית דין יש אומרים שהגירות חלה בדיעבד⁵⁰, אם נעשתה בפני שנים או בפני אחד.

אף הטפת דם הברית במקרים דלעיל צריכה להיות ביום ובפני בית דין, ויש להקל בדיעבד אם נעשתה בלילה ובשלא בפני בית דין.

בית דין זה מורכב משלשה אנשים הכשרים לדון דיני ממונות, ואין צריך שיהיו דוקא דיינים מומחים⁵¹, אך צריך שיהיו תלמידי חכמים היודעים ומבינים בהלכה, ובקיאים בהלכות גרות⁵², וראים וחרדים לדבר ה'.

דיינים הקרובים זה לזה אינם ראויים להיות דיינים אם נמצא אחד מן הדיינים קרוב או פסול בטל כל ההרכב ואין כאן גירות⁵³.

דיינים שאינם מקפידים על ביצוע גריות על פי הלכה ומגיירים ללא קבלת עול תורה ומצוות כדת וכדין, יש מי שאומר שאינם ראויים להיות דיינים בדבר וכל הגריות שנעשו בפניהם בטלים⁵⁴.

⁴⁹ ועיין ביאור הגר"א שם יז שבליילה פסול הידושו של הטור הוא דהד טעמא לתרווייהו דמשפט כו' וכמ"ס תוס' מ"ז ב' ד"ה אין מטבילין כו' וכ"כ הרמב"ן דק"ל אם דנו בלילה אינו דין אף בדיעבד אך הרמב"ם כתב דבלילה בדיעבד ש"ד וכמ"ס בס"ד וכ"כ הרשב"א וכתב דטבילה כגמר דין דמי ולכתחלה הוא דמחמירין וש"ע אגב שטפיה דשנים כתב דברי רמב"ם גם אלילה ונראה שגם הר"ף סובר כדברי הרמב"ם מדלא קשה ליה אהני"ל אלא דלא הוה שלשה ול"ק ליה מלילה

⁵⁰ וכדעת התוס' דאית להו דקבלת מצוות גרידא בעי "יום" לעיכובא משום שהוא גוף הדבר והתחלתו, אבל מילה וטבילה כגמר דין דמיין דמן התורה הוי אף בלילה. ועיין בש"ך שם סק"ט ובמ"ז סק"ט

⁵¹ הנה נחלקו רבותינו הראשונים בגדר כוח בית דין בזמן הזה לענין גירות, דעת הרמב"ן והרשב"א גיטין דף פח: ויבמות דף מז. דבאמת בגירות בעינן מומחין אלא דאנן שליחותיהו דידהו קא עבדינן, ולדידהו הא דלא תפסי קדושין דאהרינן כשכבר נתקדשה מעיקרא לגר הוא משום דאפקעינהו רבנן לקדושי שני. אמנם הנתיבות בריש סי' א' סבירא ליה דמהני אפילו מן התורה מדינא דשליחותיהו קעבדינן, עיי"ש, ועיין גם באמרי בינה, דיינים סי' א' ובשו"ת דברי יציב [שפע חיים ח"ב] סי' ל' ול"א. [וכתב בשו"ת הר צבי יור"ד סי' רט"ז דמטעם זה אם הבי"ד עושה שלא כדין וכדומה, בטל כוהו. וע"ע בתשובות והנהגות ח"א סי' תרי"א תרי"א.

⁵² כן להדיא במאירי להלן מו שכתב: "אבל מומחין לא בעינן וכו', אלא אפילו בשלשה הדיינות, ואע"פ שצריך להודיע ענין המצות כולם, כלל המצות הכל יודעים אותם, ואם כן הכל כמומחין לענין זה, ולא עוד אלא שמכל מקום לתלמידי חכמים אנו צריכים". אמנם ראיתי בשו"ת אגרות משה יור"ד סי' קנ"ט שכתב לחדש דאין קפידא דוקא בשלשה תלמידי חכמים, דסגי אפילו בשלשה הדיינות אם יודעים מה שצריכים לומר ולהודיע לגר, עיי"ש ובשו"ת מהר"ם שיק יור"ד סי' רמ"ח נקט בפשימות דבעינן שידעו הדיינים דיני גירות ומה צריך להודיע לגר לפני הגירות. ועיין בזה בשו"ת בנימין זאב סי' ע"ב וכן בשו"ת יגל יעקב יור"ד סי' צ"ד. [ובתשובות והנהגות ח"א סי' תרי"ח כתב: ולכתחילה נראה שצריכים ג' דיינים ת"ח ראויים לדין לראות הטבילה. ועיין שם ח"ב סי' תקי"א בענין אם אחד מהדיינים הוא ע"ה

⁵³ יעויין היטב בדברי ביאור הגר"א אבהע"ז סי' קס"ט סק"ט וכמבואר בירושלמי שהובא ברי"ף פרק זה בורה, ועין עוד במ"ל פמ"ז עדות הל"ה וכן בקהלות יעקב סנהדרין סי' ב'.

⁵⁴ ראה תשובות והנהגות ח"א סי' תרי"א וסי' תרי"א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

בית דין של ריפורמים או קונסרבטיבים⁵⁵ אינו נידון כבית דין כלל וכל הגרורות שנעשו בפניהם בטלים ומבוטלים, לא שרירין ולא קיימין.

יש מי שסובר שדיין הנוטל שכר על ביצוע הגירות נפסל להיות דיין בגירות זו⁵⁶.

אם אין הדיינים מבינים את שפתו של המתגייר רק באמצעות מתורגמן חלה הגירות מעיקר הדין, אך רצוי וראוי שהדיינים יבינו לכל הפחות את הסכמתו לקבל על עצמו עול תורה ומצוות⁵⁷.

אין צריך מן הדין שיהא אותו ההרכב של אותן הדיינים בכל שלב הגירות, ויכול להיות בכל שלב הרכב אחר⁵⁸.

שלשת הדיינים צריכים לראות בעיניהם את המילה והפריעה וכן את הטבילה, ואין מספיק במה שעומדים סמוך למקום שבו נערכת המילה והטבילה, ויש שנוטים להקל ולדעתם סגי בידיעה ללא ראייה, אך למעשה צריך להחמיר בדבר וכדעת רוב האחרונים⁵⁹.

מכיון שעיקר לשון המשפט משמע שלא נאמר אלא לענון גוף הגירות כלומר לקבלת עליו המצות, י"א ששאר הענינים שעריכין שלשה אינם אלא דרבנן.

לפיכך לא אמרו שעריכין שלשה למילה ולטבילה אלא לכתחלה, אבל בדיעבד אפילו לא מל או לא טבל אלא בפני שנים⁶⁰ או קרובים ובלילה⁶¹ הוי גר, ואפילו לא טבל לשם גירות אלא איש שטבל לקריו⁶² ואשה שטבלה לנדתה הרי זה גר ומותר בישראל⁶³, שהרי מכל מקום היתה הטבילה לשם קיום דת תורתנו, חוץ מקבלת המצות שמעכבת אם אינה ביום ובשלשה⁶⁴,

⁵⁵ עיין היטב בשו"ת אנרות משה יור"ד סי' ק"ס, יור"ד ה"ב סי' קכ"ז ובשו"ת להורות נתן ח"ה סי' פ"ה, ושם כתבו מטעם זה דאין לתת להם רשות לטבול טבילת גירות שלהם במקואות שברשותינו, כי יש בכך משום נתינת מכשול.

⁵⁶ תשובות והנהגות ח"א סי' תריב

⁵⁷ וכמבואר בישועות ישראל סי' כ"ח חוה"מ סק"ד דהאי דינא אינו אלא לכתחילה. ועיין שו"ת לב חיים שכתב להדיא דמהני גירות במתורגמן

⁵⁸ גירות כהלכתה פ"ז ט

⁵⁹ שם יא

⁶⁰ וצריך שנים להעיד שידעו שנתגייר כראוי. ש"ך שם י

⁶¹ שהרי בגמ' איתא מי לא טבלה לנדתה וטבילת נדה בלילה וגם אין דרך אנשים להיות עמה. ביאור הגר"א שם יד

⁶² פירוש שידענו בבירור דבר זה וכן באשה ואז סלקה טבילה זאת אפי' לשם גירות אף על פי שלא הזכיר בפירוש כן וכ"כ הרי"ף וז"ל דאי לאו גיורא הוא לא הוה טבל פירוש דאם לא היה בדעתו או להיות גר לא היה טובל גם לקרי. ט"ז ה

⁶³ היינו בגר גדול, שאצלו קבלת המצות עיקר, ולכך המילה והטבילה אינו אלא גמר הדבר, וסגי בלא שלשה ואפילו בלילה. אבל גר קטן, שלא שייך בו קבלת מצות, והטבילה היא עיקר, שמטבילין אותו על דעת בית דין, לכולי עלמא צריך להיות ביום ובפני שלשה. דגול מרבבה שם.

⁶⁴ שזהו גוף הדבר והתחלתו דקבלת מצות הוי כתחילת דין שנתבאר בח"מ סי' ה' אבל מילה וטבילה הוה כגמר דין דמן התורה הוה אף בלילה. וצ"ע קצת דהא כתב הרב שם סעיף ב' די"א אם עברו ודנו בלילה דיניהם דין אם כן לפ"ז ודאי דאפילו בקבלת מצות סגי בדיעבד בלילה ולא ה"ל להרב למיסתם סתומי ואפשר דדוקא

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

ולהרי"ף⁶⁵ והרמב"ם⁶⁶ אפילו בדיעבד שטבל או מל בפני שנים או בלילה מעכב ואסור בישראלית, דמשפט כתיב ביה⁶⁷, ומשמע שכן עיקר⁶⁸.

אבל אם קיבל עליו בפני שלשה למול ולטבול והודיעוהו מקצת מצות כדין, והלך ומל וטבל בלילה או שלא בפני שלשה ונשא אשה ישראלית והוליד ממנה בן לא פסלינן ליה, וכשר אפילו לכהונה⁶⁹ שלגבי הבן הוי המילה והטבילה כגמר דין דמכשירינן בדיעבד, שלא בבי"ד ובלילה.

אסור למול גר בשבת, ואף לא בימי חמישי ושישי, כדי שלא יצטרכו לחלל עליו שבת אם יחלה ביום השלישי למילה. וכל שכן שאין למול אף בימי החול גרים שנתגיירו בגיור רפורמי, שכל גיור שאין בו קבלת מצוות אינו גיור על פי ההלכה

לענין דיני ממונות חשש הרב לסברת ההי"א משום דהפקר ב"ד הפקר וכ"כ הב"ח בח"מ סי' ה' דאף על גב דלגבי חליצה יש לפסוק להומרא דאפילו דיעבד החליצה פסולה בלילה מ"מ כדאי הן הי"א לסמוך עליהם עכ"ל וה"ה הכא דכחליצה דמי, מ"ז וש"ך שם ט

⁶⁵ יבמות טו ע"ב בדפי הרי"ף

⁶⁶ פי"ג איסור"ב ה"ז

⁶⁷ וסבירא ליה שהולך על הכל על קבלת מצות ומילה ומבילה, ולפיכך כל לגבי דידיה הוי לכתחלה שאף על פי שמל וטבל בפני שנים הרי יכול לחזור ולעשות הטפת דם ברית ומבילה אחרת בפני ג', לפיכך אין משיאין לו ישראלית עד שיהזור ויעשה בפני שלשה, דנבי דידיה הוי ליה כתחלת דין שאינו אלא בפני שלשה וביום.

⁶⁸ עיין מ"ב קצט ד"ז וכל זמן שלא טבל כדין בפני ב"ד של שלשה כמבואר ביו"ד סימן רס"ח ס"א מקרי לא טבל.

⁶⁹ ש"ך שם יא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>